

VRIJHEID IN DE PICTURALE HAND WERKEN

Oeuvre van Dirk De Vos, een korte bedenking

Voor de eerste keer ziet schilder Dirk De Vos (1943) zijn gehele oeuvre – dat niet minder dan 50 jaar overbrugt - bij elkaar in een drukke tentoonstelling in Studio S, een ruimte in Cultuurcentrum Strombeek die de sfeer van de jaren zestig en zeventig ademt.

Dit werk getuigt van een diep respect voor de moderne kunst die Dirk De Vos zich gaandeweg eigen maakte, om vervolgens het (officiële) legaat ervan te ontrafelen in talrijke werken gebaseerd op de hem omringende, goed bekende kunst(geschiedenis) en uitgevoerd met een breed palet aan artistieke middelen teneinde de kunst te ontdoen van aura, symboliek en illusie.

Dirk De Vos schildert langs de rafelende randen met thema's die niets overlaten aan de waan van de realiteit of actualiteit. De morele waarde van dit oeuvre zit in de fundamentele studie van de schilderkunst met onderwerpen die er op zich niet toe doen.

Stillevenen, stadsgezichten, portretten, landschappen en niet meteen herkenbare details uit de directe leefomgeving van de kunstenaar passeren als een superzwoele woestijnwind doorheen de tentoonstelling. Deze vele werken zijn een hommage aan de vrijheid van de kunst en klinken als een verstild strijdlid tegen elke vorm van artistieke gewenning en stijl. Dirk De Vos is synoniem voor wel 15 x Dirk De Vos. Vanuit zijn

ongemeen rijke kennis van de oude en moderne schilderkunst schildert hij “zijn” kunst, die wars van om het even welk belang de autonomie van de schilderkunst bejubelt als een zoekend proces naar oog-(be)houdende en zich langzaam ontvouwende beelden. Wat is het mooi en zelfs ontroerend om te zien hoe Dirk De Vos werk na werk de grote illusie en de valkuil van de afbeelding probeert te doorbreken door de afbeelding terug te geven aan de schilderkunst als een particulier, wroetend proces met niet alleen verf op doek maar ook met pastel, keramiek, houtskool op papier enz.

Dit oeuvre is geen rebus omdat dit oeuvre zich verzet tegen de clichés van de kunst. Dirk De Vos strijpt de realiteit en de canons van die geconsacreerde kunst in soms meerdelige werken of in reeksen die de nuances in compositie, kleur en een diepe en doorleefde nadenkendheid over de kunst an sich tentoonstellen.

Het oeuvre van Dirk De Vos streekt altijd in tegen de verwachtingspatronen in de kunstwereld; hij schilderde niet voor de markt maar in één grote, urgente oefening om wellicht min of meer in het reine te komen met de kunst en haar complexe dialoog met de al even en tot op vandaag complex gebleken en gebleven wereld.

Toen Dirk De Vos (1943) een puber was, bekwaamde hij zich in de kunst van het goochelen. Hij droomde ervan een groot illusionist te worden die zijn publiek zou verbazen. Tegelijk was hij geboeid door schilders die met louter toetsen en borstelvegen sprekende taferelen wisten te evoceren. Op jonge leeftijd bezocht De Vos, die in Blankenberge en later in Brugge humaniora volgde, in zijn eentje musea. Een Antwerpse bloemenschilderes leerde hem met olieverf om te gaan en later kreeg zijn liefde voor de beeldende kunst de bovenhand. Nu De Vos terugblijkt, meent hij dat beide interesses verwant zijn. Hij ziet goochelen en schilderen als twee technieken om iets visueel op te roepen, om een illusie te creëren.

De vroegste werken van Dirk De Vos uit 1967-1968 zijn sombere pastel- en contétekeningen van veelal groteske personages. Daarna volgen, onder invloed van de popart en het stripverhaal, tekeningen met bewegende figuurtjes, die hij inkleurt met sterk verdunde olieverf. In 1969, het jaar dat De Vos wordt aangesteld in het Groeningemuseum in Brugge, eerst als adjunct- en later als hoofdconservator, maakt hij gewassen tekeningen van desolate figuren met eenvoudige attributen zoals een stoel, een bed of een bad. De werken ademen de sfeer van het absurdistisch theater van Samuel Beckett en Eugène Ionesco. In de eenzame, vervormde figuren schemert ook de invloed door van de Ierse schilder Francis Bacon.

Deze tekeningen vormen de opstap naar een schilderkunstig oeuvre dat zowat vijftig jaar overspant en het voorwerp is van deze expositie. De Vos beschouwt de selectie van 150 werken, gegroepeerd in twaalf hoofdstukken, als een boek. Elk hoofdstuk valt grotendeels samen met een tentoonstelling die in de loop der jaren in een galerie of een instelling heeft plaatsgevonden.

De Vos had de gewoonte om naar zijn exposities toe te werken. Als de opening naderde, begon de kunstenaar koortsachtig te werken aan een coherente groep schilderijen. Op de avond van de opening was de verf amper droog. Of het nu in een galerie of in het ICC in Antwerpen was, aan elke tentoonstelling ging een vergelijkbare artistieke eruptie vooraf die de kunstenaar daarna als een afgesloten hoofdstuk beschouwde.

De variëteit van thema's, genres, dragers en formaten is groot en ook de stijl en schildertechniek verandert midden de jaren 1970. Een dunne of fotorealistische schilderwijze maakt even plaats voor een meer pasteuze verfopbreng en er volgen uitstappen naar een meer expressionistische en impressionistische stijl. Deze zoektocht mondt in 1978-1980 uit in een sleutelreeks van 24 schilderijen met de titel *Iconografie*, te zien tijdens een groepstentoonstelling in het Antwerpse ICC. Het is een persiflage op en tegelijk een hommage aan de West-Europese figuratieve schilderkunst, met als thema's het landschap, het stilleven, het

naakt, het portret,... Men herkent Picasso, Manet, Cézanne en andere iconen van de schilderkunst. Een andere opmerkelijke reeks, die gepaard gaat met een genummerde publicatie, is *Splendid Isolation* die in de herfst van 1990 in de Richard Foncke Gallery getoond wordt. De kunstenaar schildert alledaagse voorwerpen, die hij uit hun context isoleert. 'Voorwerpen schilderen als waren zij dingen zonder naam met een vorm die men niet zou kunnen uitvinden,' luidt de eerste zin in de publicatie.

Veel verkoopt de kunstenaar niet op zijn tentoonstellingen. Dat vindt hij best, want kunst is volgens hem geen koopwaar. Meestal houdt hij de prijzen hoog genoeg om geen afscheid te moeten nemen van zijn werk. In 1999 neemt hij zelfs de principiële beslissing om geen schilderijen meer van de hand te doen en zijn oeuvre als een geheel te bewaren. Met een knipoog noemt hij zich 'de verzamelaar van mijn eigen schilderijen'. Toch maakt hij nog één keer een uitzondering: in mei 2007 toont de Academie Leon, het nomadische vervolg op de vroegere galerie Drieghe in Wetteren, landschappen die De Vos nabij zijn woonplaats in de Franse Pyreneeën heeft geschilderd. Ze zijn te koop aan braderieprijzen en vinden één voor één een afnemer.

Hoe verscheiden de thema's en de uitwerking van de voorstelling ook is, toch hebben alle werken van de voorbije vijftig jaar de figuratieve voorstelling

gemeen. Naar eigen zeggen heeft de kunstenaar niets met abstracte of conceptuele kunst. Dat verrast enigszins omdat De Vos als conservator van het Groeningemuseum, dat vermaard is om zijn collectie Vlaamse Primitieven, ook twintigste-eeuwse abstracte schilderijen en werken met conceptuele inslag aankocht, denk aan Amédée Cortier, Marcel Broodthaers, Panamarenko en Georges Vantongerloo. De Vos wijst erop dat een conservator geen subjectief aankoopbeleid mag voeren, maar oog moet hebben voor de representatieve kunstenaars van zijn tijd.

Als je vraagt naar zijn favoriete kunstenaars aller tijden moet de kunsthistoricus, die gedoctoreerd heeft op het oeuvre van Hans Memling, niet lang nadenken. De magistrale Jan van Eyck is voor hem het hoogtepunt van de schilderkunst, met in zijn zog Johannes Vermeer. De hedendaagse kunst zegt hem weinig – ze is volgens Dirk De Vos geworden tot een megalomane mallemolen. Zelf keert hij vanaf 2005 terug naar de klassieke genres en schildert landschappen, marines en stillevens op klein formaat.

— Eric Bracke